

Foto: Catrin Ormestad

Foto: Catrin Ormestad

Catrin Ormestad besöker Gaza ett år efter kriget

Israels sanktioner påverkar varje del av livet

I byn al-Atatra i norra Gaza hänger en kvinna tvätt. Hon har spänt linan mellan tältet som hon bor i och ett spinkigt träd. Hennes lille son klamrar sig gråtande fast vid hennes ben. Barnen i granntältet sparkar fotboll på det sandiga fältet. En åsna skriar i en provisorisk inhägnad av taggbuskar.

Mer än ett år efter det att Israels stora militäroperation, Gjutet bly, avslutades finns det fortfarande tältläger i Gaza. Tiotusentals familjer är fortfarande hemlösa eftersom de inte har kunnat återvända till sina hem. Runt 4 000 hus totalförstördes och mer än 50 000 skadades under den tre veckor långa offensiven. Det har också gått ett år sedan givarkonferensen i Sharm el-Sheikh i Egypten där det internationella samfundet lovade mer än 4 miljarder dollar till återuppbyggnaden av Gaza. Trots det har knappast något av arbetet kommit igång. De bombade, utbrända höghusen i Gaza City ser ut som om de ska kollapsa när som helst. I Izbet Abed Rabbo, en by öster om Gaza City som förvandlades till grus och sten av den invaderande israeliska armén, har ruinerna ännu inte forslats undan. Det ser ut som om det var i går soldaterna drog sig tillbaka. Det enda bygget som pågår i området är ett UNRWA-projekt: tillfälliga bostäder åt krigets flyktingar. Men husen byggs inte av järn, cement och betong utan av sand och lera.

På grund av Israels snart fyraåriga blockad släpps knappast något byggmaterial in i Gaza och därför står återuppbyggnaden i princip helt stilla. Enligt en rapport från flera internationella hjälporganisationer (bl a Diakonia och Svenska Kyrkan) tillät Israel bara att 41 lastbilar med byggmaterial fördes in i Gaza under hela 2009. För att reparera förödelsen efter kriget skulle Gaza behöva tusentals.

Adnan Abu Hasna, talesman för UNRWA (det FN-organ som arbetar med de palestinska flyktingarna) är uppgiven och frustrerad.

– Ett år efter kriget har situationen bara blivit sämre. Återuppbyggnaden står helt stilla.

Det är inte bara cement och järn som blockaden omfattar, allt ifrån te och skor till elektronisk utrustning och reservdelar fastnar vid Gazas gränser. I medeltal kommer 120 lastbilar med varor in i Gaza varje dag, enligt Abu Hasna. Men för att täcka befolkningens minimibehov skulle det behövas minst 500. Det är bara tack vare smuglingen genom tunnlar under den egyptiska gränsen som hyllorna i Gazas butiker inte gapar tomma. Men Israels sanktioner påverkar ändå varje del av livet. Stora delar av elnätet och vatten- och avloppssystemet förstördes under kriget, och på grund av blockaden har de inte

kunnat repareras. Det råder därför strömavbrott på upp till tolv timmar om dagen, tiotusentals hushåll saknar rinnande vatten, och miljontals liter orenat avloppsvatten släpps varje dag ut i Medelhavet. Den enorma mängden bomber och granater som regnade ned över Gaza under kriget har också medfört bestående effekter på miljön.

I Beit Lahia i norra Gaza tittar jordbrukaren Muhammad Ali al-Attar bekymrat ut över sina fält.

– När vi kom tillbaka till våra åkrar efter kriget märkte vi att något var fel, berättar han. Något hade hänt med jorden.

Det spelade ingen roll vad de satte: ingenting ville växa. Muhammad trodde först att det var något fel på jordgubbsplantorna och flyttade dem till en annan åker, men inte heller där ville de ta sig. Plantor till ett värde av över en halv miljon kronor visnade och dog. Muhammad tror att det var den vita fosfor som Israel använde i Gaza som förstört jorden. Han berättar att han och många andra jordbrukare sett rök komma från jorden när de vattnar sina åkrar. Fosfor reagerar explosivt med vatten.

– Jag har arbetat på de här fälten i nästan trettio år men jag har aldrig sett något liknande, säger han och smeker sina olivträd. De brändes av israeliska granater och har ännu inte återhämtat sig, trots att det nu har gått ett år. Det finns knappt ett enda blad på de förtvinade grenarna.

Bombningarna och de kemiska stridsmedlen som Israel använde har också haft bestående effekter på människors hälsa, inte minst för patienter med astma och andningssvårigheter. Fatma Toman, 10, är en av dem. Hon spelar på sin fiol i familjens lägenhet i Gaza City utan att göra ett enda misstag. Det senaste året har hon haft mycket tid att öva eftersom hon inte längre kan gå ut och leka med sina kamrater. Hennes lungor klarar inte längre av dammet som yr i luften. När hon var två år gammal utvecklade Fatma astmatiska problem men med tiden växte problemen bort och då hon fyllde åtta behövde hon inte längre ta någon medicin. Under nästan tre år var hon en frisk och livlig liten flicka som kunde göra allt som hennes kamrater kunde.

Men under kriget kom symptomen tillbaka.

– Det brann överallt, berättar hennes pappa, Nidal Toman. Tjock svart och gul rök överallt, och den vita fosfor förstås. Till och med vi vuxna hade svårt att andas.

Sedan kriget har Fatma knappt kunnat lämna lägenheten. Hon kan inte träffa sina kamrater som förut, och hennes syskon kan inte längre gå till stranden eftersom de inte vill gå utan henne.

– Det är väldigt jobbigt för henne, intygar hennes mamma

Muhammad Abu al-Attar och hans olivträd

Foto: Catrin Ormestad

Lubna Toman. Hon får ofta attacker och måste gå upp på nätterna för att ta sin medicin.

Kriget innebar också ytterligare hårt ett slag mot Gazas näringsliv som mer eller mindre slagits ut av blockaden. Praktiskt taget alla fabriker och industrier står stilla eftersom de varken kan få in något råmaterial eller få ut sina produkter. Arbetslösheten ligger på minst 40 procent och runt 80 procent av befolkningen är beroende av nödhjälp.

Adnan Abu Hasna varnar för att den nuvarande situationen inte kan tillåtas fortsätta; den har inte bara materiella utan också psykologiska konsekvenser.

– Det här är ett förstört samhälle. Vi talar om en befolkning som har förlorat hoppet. De ser ingen morgondag.

Någon som vägrade att förlora hoppet var Bashir Abu Duhail, 20. I stället för att ge upp försökte han rymma ur ”fängelset Gaza”. På årsdagen av Israels invasion, den 27 december 2009, reste han och två kamrater en steg mot muren som skiljer Gaza från Israel och försökte klättra över. Alla tre sköts till döds av israeliska soldater. Ingen av dem var beväpnad.

Bashirs föräldrar brister båda i gråt när de försöker beskriva sin son. De sitter på golvet i ett sparsamt möblerat hus i beduinbyn al-Nasser i norra Gaza. Det enda som pryder de kala väggarna är en affisch av Arafat. De har inte ens råd med en bild av al-Aqsa-moskén, vilket finns i de flesta palestinska hem. Ingen av männen i familjen har jobb.

– Det är svårt för de unga i Gaza, säger Bashirs pappa, Sleema Duhail och torkar sina svullna ögon. De lever under stor press. Det enda de vill är att bygga ett hus och gifta sig, men hur ska de kunna det när det inte finns något arbete? Det enda alternativet är att jobba i tunnlar eller lämna Gaza.

Bashir drömde om att studera utomlands. Han satt jämnt vid datorn och chattade med utlänningar och längtade efter att själv få resa. Hans plan var att först ta sig till Israel och tjäna pengar åt sig och sin familj. Hans mamma förmanade honom ofta att inte göra något dumt och han lovade att vara försiktig. Om han bara kunde få ihop tusen dollar skulle han kunna ta sig till Egypten genom tunnlar, resonerade han, och därifrån skulle det kanske gå att ta sig till Israel på laglig väg. Men efter nästan fyra år av stängda gränser såg han uppenbarligen ingen annan utväg än att försöka klättra över muren.

När hans föräldrar hörde skottlossning från gränsövergången Erez anade de genast oråd. Bashir hade inte kommit hem på kvällen efter att ha åkt iväg för att träffa sina kompisar Mahmoud al-Sharatha och Hani Abu Ghazal.

Sleema brister återigen i gråt när han talar om det.

– Jag hoppas att jag aldrig ska behöva uppleva en natt som den igen.

Han förstår inte varför soldaterna var tvungna att döda de tre unga männen.

– De var ju inte beväpnade. Hade de inte bara kunnat ställa dem inför rätta i stället?

Bashirs bror Samir sitter tyst och lyssnar till samtalet. När han får frågan om vad han själv har för planer för framtiden rycker han på axlarna.

– Jag gör ingenting. Jag letar efter en grav där jag kan begrava mig själv levande.